

Sundsvedja. Bild: Sanna-Mari Kunttu

Salo, Kimitoön, Pargas, Tykö nationalpark och Skärgårdshavets nationalpark

Finn lugnet under stjärnhimlen

– Upplevelserutten vid sydvästkusten

Ge dig själv tid och tillfälle att njuta av den rofyllda säsongen. Välj ett vackert besöksmål i Salo, på Kimitoön eller i Pargas, eller ge dig ut i den storslagna naturen i Tykö och Skärgårdshavets nationalpark. Många besökare kommer till kusten och skärgården på jakt efter lugn och ro under sommarmånaderna, men det stora lugnet sänker sig faktiskt på hösten och fortsätter hela vintern tills sommaren på nytt väntar bakom hörnet.

Lugn och ro betyder inte tystnad. Det kan vara suset av vinden i trädkropparna, det svaga prasslet av fallande snö, glimten av en fisk i vattnet eller en ugglas hoande i fjärran. För att uppfatta dessa ljud måste du stanna upp och låta dina sinnen skärpas. Stillhet är lättast att uppfatta i skymning och mörker. Vid kusten och i skärgården befinner du dig utom räckhåll för alla ljusföroreningar. Friden kompletteras av stjärnhimlen som välver sig över havet och ibland också norrskenet – en syn som inte du kan njuta av till fullo vid kusten och i skärgården.

Välj bland våra bästa tips för var du lättast hittar lugn och ro. Stillhetens säsong är det bästa motmedlet mot buller- och ljusföroreningar.

► [Läs mer om ruttens upplevelser i den virtuella guiden \(arcg.is\)](#)

► [Titta på ruttvideo online \(youtube.com\)](#)

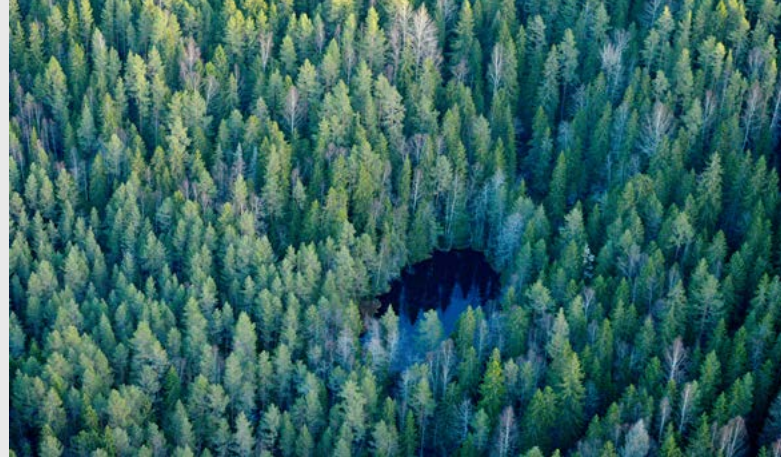
Destinationer

1. Kultalähde i Salo	2
2. Tykö nationalpark	2
3. Senatsberget i Dalsbruk	3
4. Sundsvedja i Söderlångvik	3
5. Vänö	4
6. Örö	4
7. Jurmo	5
8. Brännskär	6
9. Nagu	6
10. Korpo	7
11. Houtskär	8

1. Kultalähde i Salo

Hyppärä åsområde ligger i Kiikala i Salo. Kultalähde källa är en liten pärla i det skyddade åsområdet. Källan är en av de mest kända i södra Finland.

Bild: Jarmo Markkanen

Åsområdets naturstig leder fram till källan. Naturstigen har två alternativa leder (2,7 km och 1,8 km), som är krävande på grund av höjdskillnaderna men passar personer med god kondition i alla åldrar.

Om du besöker källan vid mörker, kan du se stjärnhimlen reflekterad i källans spegelblanka yta. På hösten är de djupa gröna nyanserna i åsskogen kring naturstigen en fröjd för ögat. På våren får du njuta av att vandra genom ett hav av blåsippor. En av Egentliga Finlands högsta punkter, hela 140 meter över havet, finns i Hyppärä.

Observera att det finns hotade växter på stränderna

vid Kultalähde. Stränderna är också känsliga för slitage. Det är förbjudet att fiska i källan. Utflyktsmålet har inte vinterunderhåll.

Sevärdheter och service

- [Hyppärä-Kultalähde naturstig, på finska \(visitsalo.fi\)](#)
- [Inkvartering, caféer, restauranger i Salo, på finska och engelska \(visitsalo.fi\)](#)

Läge och kommunikationer

- Adress: Oinasjärventie 366, Salo (parkering)

2. Tykö nationalpark

I Tykö nationalpark är hösten, vintern och våren den bästa tiden för dig som söker lugn och ro. Lederna och aktiviteterna samt servicen ger uppfriskande och avkopplande upplevelser för både ensamma vandrare och familjer.

Bild: Jasmin Yuchun

Koppla av i doften av vitmossa på myren. Vandra runt sjöarna och ta ett uppfriskande dopp i det svala vattnet. Vandra med snöskor genom det stilla vinterlandskapet.

I Tykö nationalpark får besökare uppleva såväl lugnet i naturen som det moderna livet i de historiska bruksbyarna. Kustrutten för cyklister går från Salo till Kirjakkala bruksby. Därifrån kan du välja en av cykellederna in i skuggan av nationalparkens skogar.

Upplev stjärnhimlen och övernatta i en stuga, i tält eller Tentsile-tält i nationalparken. Efter friluftslivet

sover du gott på övernattningsställena i Kirjakkala, Tykö och Mathildedal bruksbyar.

Sevärdheter och service

- [Tykö nationalpark \(utinaturen.fi\)](#)

Läge och kommunikationer

- Adress till Tykö naturum: Matildanjärventie 84, Mathildedal (Salos)
- [Buss och bil \(utinaturen.fi\)](#)
- [Cykelrutt och -uthyrning \(kustrutten.fi\)](#)

3. Senatsberget i Dalsbruk

Senatsberget i Dalsbruk är ett ståtligt berg, som bjuder på en storlagen utsikt över Kimitoöns skogar och Skärgårdshavet. Må bra -stigen som leder till Senatsbergets utsiktstorn och vindskydd är en av de mest omväxlande och längsta naturstigarna på ön.

Bild: Sanna-Mari Kunttu

Informationstavlor längs naturstigen berättar hur du kan hämta nya krafter och koppla av utmed stigen, och hur vistelse i naturen och den biologiska mångfalden bidrar till människans hälsa.

Vid foten av Senatsberget hittar du ett vedskjul. Ta med dig lite ved upp till toppen, så kan du tända en brasa på eldplatsen vid vindskyddet. Den 6,3 km långa rundslungan är markerad med gula märken och vi rekommenderar att du vandrar medsols. Mer information om Må bra -stigen och tips om hälsofrämjande aktiviteter hittar du med hjälp av kartan.

Sevärdheter och service

- [Må bra -stogens rutt karta och tips \(visitkimitoon.fi\)](#)
- I Dalsbruk vid startpunkten av Må bra -stigen och cirka 3 km från vindskyddet, finns omfattande service ([visitkimitoon.fi](#))

Läge och kommunikationer

- [Buss-, bil- och färjetrafik \(visitkimitoon.fi\)](#)
- [Cykelrutt och -uthyrning \(kustrutten.fi\)](#)
- Dalsbruks gästhamn, med 400 m till början av Må bra -stigen och 3 km till vindskyddet ([visitkimitoon.fi](#))

4. Sundsvedja i Söderlångvik

Från naturstigen vid Sundsvedja vindskydd har du en storlagen utsikt över Purunpää naturskyddsområde och Skärgårdshavet. Naturstigen finns på Söderlångvik gårds markområden på Kimitoön. Längsmed de övriga naturstigarna vid herrgården kan du bekanta dig med andra vackra byggnader, gravar från bronsåldern och en krigstida flygplats.

Bild: Sanna-Mari Kunttu

Vandra genom gårdens äppelträdgårdar ner till havsstranden. Klättra längs skogsstigar upp till krönet av Långviksudd, där du hittar ett vindskydd och en eldplats. Från gården är det cirka 2,5 km till vindskyddet. Stigen har synliga markeringar och vindskyddet är en utmärkt plats för stjärnskådning.

Söderlångvik ligger vid den populära Kustrutten – ta en paus i den vackra herrgårdsmiljön under cykelturen och ät din matsäck vid Sundsvedja vindskydd.

Från maj till september kan du också titta in i Söderlångviks museum för att bekanta dig med kultur- mecenaten Amos Andersons personliga historia och konstsamling. I herrgårdens café-restaurang kan du äta lunch och köpa lokala läckerheter året om.

Sevärdheter och service

- [Söderlångvik \(soderlangvik.fi\)](http://soderlangvik.fi)

5. Vänö

Vänö är en riktig paradisö för alla som söker lugn och ro. Ön har endast cirka femton fast bosatta invånare och under de kalla årstiderna är livet på ön mycket stillsamt.

Bild: Sanna-Mari Kunttu

Två naturstigar som är utmärkta i terrängen leder över ön. Den längre stigen är delvis en rundslinga via hagar med betande får, en klubbaldunge och karga klippor. Den andra naturstigen leder längs ett vagnspår till öns sydöstra delar, med sitt tjärdoftande kapell och badstrand. Det nuvarande kapellet är byggt 1975, men historikerna berättar att det har stått ett kapell på samma plats redan på 1600-talet.

Den som besöker ön bör reservera ett dygn eller två för besöket och boka en stuga på förhand. Det lönar sig att ta med alla livsmedel som behövs, för den lilla livsmedelskiosken på ön är öppen endast på

sommaren. Om du vill ha lite spänning i livet, kan du ta del i den guidade spökvandringen, som berättar om folktraditioner och spännande händelser på Vänö.

Sevärdheter och service

- [Vänö \(vano.fi\)](http://vano.fi)

Läge och kommunikationer

- [Förbindelsebåt från Kasnäs \(farja.fi\)](http://farja.fi)
- [Buss-, bil- och färjetrafik \(visitkimitoon.fi\)](http://visitkimitoon.fi)
- [Servicehamn \(visitkimitoon.fi\)](http://visitkimitoon.fi)

6. Örö

Den mest omväxlande ön i Skärgårdshavets nationalpark är ett populärt besöksmål på sommaren. Under de kalla årstiderna är Örö annorlunda – lugn och klar – och du kan uppleva öns natur i total tystnad.

Bild: Jarmo Vehkakoski

På våren och höstern kan besökare med lite tur få syn på många arktiska fågelarter på stränderna och kobbarna – eller till och med en och annan säl. Lederna på Örö är lättframkomliga till fots och på cykel även på vintern. Du kan utforska skogarna,

hedarna och de steniga stränderna.

Vandra i soldaternas fotspår längs öns kullerstensvägar Korta längtan och Långa längtan och lär dig mer om kustförsvarets historia från de ryska

tsarernas tid fram till våra dagar. Byggnaderna i det gamla kasernområdet, de stadiga Obuhov-kanonerna och befästningskonstruktionerna är välbevarade. Vid horisonten skymtar den legendariska Bengtskärs fyr, som soldater från Öro kämpade för att försvara.

På ön finns många hotade växtarter och naturtyper samt värdefulla kulturarv, så det är viktigt att besökare följer nationalparkens ordningsregler när de rör sig i terrängen och på vattnet.

7. Jurmo

Jurima Ultima – sydligast och närmast havet. Den här gamla benämningen på Jurmo har sina rötter i medeltiden, då ön sannolikt redan hade fast bosättning. På vintern kan besökare njuta av stillheten på ön.

Jurmos långa historia är synlig på ön än i dag, bland annat i de mystiska stencirkarna, kapellruinerna, fiskelägets byggnader och resterna av flygfältet. Jurmos kulturstig för besökaren på en rundtur genom öns spännande förflutna.

Öns natur är imponerande med sina vårdbiotoper, nästan trädlösa ljunghedar och vidsträckta steniga stränder. Förre betade boskap på hedarna – numera vandrar en flock alpackor här. På Jurmo kan du möta många slags djur: högländsboskap, alpackor, sälar och oräkneliga fåglar och ugglor av olika arter. Ön får många besökare under sommarens båt- och semesterperiod, men också under fåglarnas vår- och höstflyttning.

Jurmo är den sista spetsen ovan jord av Salpausselkäåsen, som går genom hela Finland. Öns östra och västra spetsar hör till Skärgårdshavets nationalpark, och utställningen i naturstugan ger besökarna information om florans, faunas och miljöförändringens inverkan på ön.

Sevärdheter och service

- [Inkvartering, bastu, restaurang, butik och guidade rundturer \(visitoro.fi\)](#)
- [Campingplats, vandringsleder och utställningar \(utinaturen.fi\)](#)

Läge och kommunikationer

- [Buss-, bil- och färjetrafik \(visitkimitoon.fi\)](#)
- [Reguljärtrafik från Kasnäs och andra transporttjänster \(utinaturen.fi\)](#)
- [Gästhamn \(visitoro.fi\)](#)

Bild: Sampo Kiviniemi

Kom ihåg att ta hänsyn till öns känsliga natur och håll dig på stigarna när du besöker Jurmo. Förbindelsebåten från Pärnäs i Nagu tar dig till Jurmo. Resan tar ungefär tre timmar. Skärgårdsbussen från Åbo och Pargas åker till Pärnäs året runt flera gånger per dag.

Sevärdheter och service

- [Naturstigar, naturstuga och campingplats i Skärgårdshavets nationalpark \(utinaturen.fi\)](#)
- [Inkvartering, på finska \(jurmoinn.fi\)](#)
- [Hyresstugorna \(jurmo.com\)](#)
- [Jurmo kulturstig \(visitpargas.fi\)](#)
- [Gör en virtuell rundtur på Jurmo: Jurmo 360°, på engelska \(earth.app.goo.gl\)](#)

Läge och kommunikationer

- [Förbindelsebåt från Pärnäs i Nagu \(färja.fi\)](#)
- [Buss-, bil- och färjetrafik \(visitpargas.fi\)](#)
- [Gästhamn \(jurmo.com\)](#)
- [Utflyktshamn \(utinaturen.fi\)](#)

8. Brännskär

När mörkret faller i skärgården lysas himlen upp av stjärnor över Brännskär. Under stjärnorna kan du också njuta av den vackra skärgårdsnaturen, havet och stillheten.

©Living Archipelago

På Brännskär finns ett gammalt fiskarhemman med vackra byggnader i traditionell miljö, som besökare kan njuta av. I caféet i den lilla gästhamnen serveras nybakat bröd och rökt fisk. Caféet är öppet varje dag under sommaren och på veckosluten i maj och september.

Utmed naturstigen kan du bekanta dig med öns omväxlande natur, från frodig skog till lavdominerad mark och från klippstränder till sand- och grusstränder. På Brännskär hittar du inkvartering och service året om. Både barn och vuxna trivs på öns stigar eller på en fisketur.

På Brännskär bor två familjer året om. Familjerna erbjuder service för besökare i samarbete med Åbolands Skärgårdsstiftelse, som är en av öns ägare.

På sommaren ordnas musik- och teaterevenemang på ön.

Brännskär hör till skärgårdsstaden Pargas och ön ligger cirka fyra kilometer söder om Kirjais i Nagu. Det går en förbindelsebåt till ön året om från Kirjais, och resan tar cirka tjugo minuter.

Sevärdheter och service

- [Brännskar \(brannskar.fi\)](http://brannskar.fi)
- [Gör en virtuell rundtur på Brännskär: Brännskär 360°, på engelska \(earth.app.goo.gl\)](http://earth.app.goo.gl)

Läge och kommunikationer

- [Förbindelsebåt från Kirjais i Nagu \(färja.fi\)](http://farja.fi)
- [Buss-, bil- och färjetrafik \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)
- [Besökshamn \(brannskar.fi\)](http://brannskar.fi)

9. Nagu

Under andra årstider erbjuder Nagu gott om utrymme, frid och stillhet. En plats för avkopplande promenader, fågelskådningen under vår- och höstflyttningen och stjärnskådning.

Bild: Katri Lehtola

Nagus natur- och kulturstigar börjar i gästhamnen och från torget. Utmed stigarna får du se bl.a. en jungfrudans, en grav från bronsåldern, konstnär Victor Westerholms barndomstrakter och den gamla byn Ernholm. Naturen i Nagu är omväxlande: här finns den inre skärgårdens frodiga natur och den yttre skärgårdens karga klippor. Landskapet består av allt från vackra byggnader i den gamla kyrkbyn till öppna åkerlandskap.

Det populära evenemanget Skärgårdens skördefest ordnas på hösten i Nagu. Då fylls Nagu torg och den södra hamnen i Nagu av lokala läckerheter, salustånd och besökare.

Från Nagu hamn går en förbindelsebåt året om, som för besökare till bland annat Själo. Sommartid kan du också ta båten från Nagu hamn till Åbo och Gullkrona. Från Pärnäs hamn går en förbindelsebåt ända

till Utö. I Kirjais hamn finns en servicehamn, café, bybutik och en naturstig. Därifrån går en förbindelsebåt till bland annat Berghamn i Skärgårdshavets nationalpark.

Sevärdheter och service

- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [Natur- och kulturstigar \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [Gör en virtuell rundtur vid jungfrudansen i Finby, Nagu: Jungfrudansen 360°, på engelska \(earth.app.goo.gl\)](https://www.visitpargas.fi)

Läge och kommunikationer

- [Färjetrafik \(färja.fi\)](https://www.farjafinland.fi)
- [Buss-, bil- och färjetrafik \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [Skärgårdens ringväg \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [St: Olofs sjöled \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [Gästhamnar \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)

10. Korpo

I Korpo får besökare efter sommarsäsongens slut uppleva höstens skummande hav och vinterns svala stillhet. Det är lätt att ta sig till Korpo under alla årstider med de två bilfärjorna från Pargas. På huvudön Kyrklandet finns ett brett utbud av service året om.

Bild: Katri Lehtola

Samhället i Korpo är livligt och lockar såväl barnfamiljer som konstnärer och företagare att bosätta sig i byn. Barfotastigen I Österretais berättar om inhemska och utländska konstnärers verk, som beskriver människans relation till naturen och naturens inverkan på människan.

När du tittar in i Skärgårdscentrum Korpoström, kan du samtidigt besöka minnesmärket över det berömda sjöslaget 1743, mellan svenska och ryska flottan. Äldre kultur hittar du i gråstenskyrkan från 1400-talet och hembygdsmuseet på Kyrklandet.

Korpo gästhamnar är bekanta för båtfolk och utöver dem finns det flera andra inkvarteringsalternativ i Korpo, från charmiga och idylliska hotell till bed & breakfast och stugor att hyra. Den populära sommarrutten Skärgårdens ringväg går också genom Korpo och Kyrklandet.

Sevärdheter och service

- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [Barfotastigen, kartan \(barfotastigen.com\)](https://www.barfotastigen.com)
- [Skärgårdscentrum Korpoström \(skargardscentrum.fi\)](https://www.skargardscentrum.fi)

Läge och kommunikationer

- [Färjetrafik \(färja.fi\)](https://www.farjafinland.fi)
- [Buss-, bil- och färjetrafik \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [Skärgårdens ringväg \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [Gästhamnar \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)
- [St: Olofs sjöled \(visitpargas.fi\)](https://www.visitpargas.fi)

11. Houtskär

Vill du koppla av, både kropp och själ?
Då är Houtskär den rätta platsen för dig.
Välkommen till Houtskär och njut av
stillheten, naturen och de vackra byarna.

Bild: Katri Lehtola

På Houtskär finns många charmiga små byar, såsom Hypeis och Björkö, som båda är kända för sina vackra båthus. Björkö är dessutom känt för sina många får. Naturen på Houtskär är omväxlande. De olika växtarternas frodighet och de sällsynta blommorna är en överraskning och fascinerar besökare speciellt på våren. I Houtskärs frodiga skogar växer mängder av bär och svamp, så under en tur i höstskogen fyller du sannolikt din korg rätt snabbt.

Från Borgbergets utsiktstorn ser du ut över havet ända till Åland. Utsiktstornet är populärt bland fågelskådare och en utmärkt plats att titta på Vintergatans stjärnparad under nattens mörka timmar.

Houtskär har numera cirka femtio invånare och under semesterssäsongen också många sommargäster. Sannolikt fanns det svenska kolonier på Houtskär redan på 1200-talet, och några av dagens byar har rötter som sträcker sig tillbaka till medeltiden.

På Houtskär kan du träna yoga och bada bastu året om. Du kan välja att bo på bed & breakfast, hyra en stuga, övernatta på hotell eller jobba som fåraherde. I Mossala finns en campingplats och husvagnsområde, och sommartid kan du ta färjan därifrån till Iniö. Den populära sommarrutten Skärgårdens ringväg går genom Houtskär.

Sevärdheter och service

- [Visit Houtskär \(visithoutskar.fi\)](http://visithoutskar.fi)
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)

Läge och kommunikationer

- [Färjetrafik \(färja.fi\)](http://farjetrafik.fi)
- [Buss-, bil- och färjetrafik \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)
- [Skärgårdens ringväg \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)
- [Gästhamnar \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)

- [Upplev mer skärgård och byar vid sydvästkusten \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)
- [Titta på en video av alla upplevelserutter \(youtube.com\)](http://youtube.com)
- [Visit Salo, på finska \(visitsalo.fi\)](http://visitsalo.fi)
- [Visit Kimitoön \(visitkimitoon.fi\)](http://visitkimitoon.fi)
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](http://visitpargas.fi)
- [Forststyrelsen \(utinaturen.fi\)](http://utinaturen.fi)

Upplevelserutten vid sydvästkusten har producerats inom ramen för projektet Coastal Bootcamp 2018–21. Samarbets- och utvecklingsprojektet finansieras ur Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Projektpartner är Kimitoön, Forststyrelsen, Pargas och Yrityssalo.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Finn lugnet undet stjärnhimlen

